

DE INDISCHE GIDS.

De Indische Gids.

Staat- en Letterkundig Maandschrift.

Directeur: C. E. VAN KESTEREN,

MET Veler MEDEWERKING.

Redacteur van de rubriek Koloniale Literatuur: Dr. T. C. L. WIJNMALEN.

ZEVENDE JAARGANG.

I.

^{x6 p1} LEIDEN. — E. J. BRILL.

OUDE RIJN 33a.

1885.

Timor en Onderhoorigheden in 1878 en later

DOOR

J. G. F. RIEDEL.

Uit Timor wordt aan het *Soer. Handbl.* geschreven: 't Is nog niet lang geleden, dat op last van een vorst op het eiland Soemba 27 mannen, enkel op vermoeden van veediefstal, op wreedaardige wijze werden ter dood gemarteld. Aan elkander gebonden en op een rij geplaatst, werd aan elk hunner een krissteek toegebracht, die niet dadelijk doodelijk was, maar toch, na eenige uren en het doorstaan van de smartelijkste folteringen, den dood ten gevolge had. Door denzelfden vorst werd vóór dien tijd, op een half uur afstand van de woning van den Europeeschen ambtenaar op Soemba, een zijner onderhoorige kampongs, bij wijze van straoefening met al hare bewoners, mannelijke zoowel als vrouwelijke, tot den laatsten toe, uitgemoord.

Dagblad van Zuid-Holland en 's-Gravenhage
17 Juni 1884 N° 141.

Het Nederlandsch gezag is in de laatste jaren in de residentie Timor en Onderhoorigheden op losse schroeven gezet. Allerlei ongerechtigheden en brutale aanmatiging heeft het bestuur zich laten welgevallen, of liever als niet bestaande stelselmatig genegeerd, alleen uit vrees voor onrust.

De onder de bevolking — die geheel aan zich zelf, zonder eenige leiding, werd overgelaten — heerschende zeden en instellingen van het recht, zijn sedert de vestiging van de Nederlanders op dit eiland, in 1613, onveranderd gebleven. Door eeuwenlange ervaring tot de overtuiging gekomen, dat het Europeesch gezag zich geenszins ten doel stelt, hare ruwe voorvaderlijke gebruiken af

te schaffen, volgt de bevolking zonder zich te ontzien, dan wel eenige vrees te koesteren, die gebruiken openlijk op, en worden er, vooral in de binnenlanden, dagelijks roof- en strooptochten georganiseerd, eeniglijk en alléén om weerlooze vrouwen en kinderen te erlangen, ten einde dezen met voordeel in andere landschappen als slaven te verruilen. Omdat het aanzien der familie naar de meening der woeste bevolking hooger stijgt, naarmate hare leden meer proeven van behendigheid in het moorden hebben gegeven, gaan velen des nachts ter sluik uit, om in de naburige vijandige landschappen de slapenden te overvallen en koppen te snellen, een gebruik dat niet alleen storend werkt op de maatschappelijke orde en rust, maar ook het betrekkelijk gering cijfer der bevolking diminueert.

Op de bestuursmaatregelen der woelzieke, domme, kwaadaardige, grootendeels aan den drank verslaafde Timorsche vorsten en machthebbenden oefent het oppertoezicht van het Nederlandsch Indisch Gouvernement, gelijk te verwachten was, weinig of geen invloed uit ¹⁾. Voorheen bij contracten en later bij de aanvaarding van het bestuur beloofden de radja's slechts het Nederlandsch-Indisch Gouvernement te erkennen als hun Opperheer, terwijl hun, bij naleving van deze belofte, in het uitoefenen van een autocratisch bestuur de handen vrij gelaten werden. Alle aanwezige radja's, geen uitgezonderd, behouden het recht, hun onderdanen te besturen zonder eenige beperking vanwege het Gouvernement, en zonder dat hun handelingen gecontrôleerd worden. De meeste radja's eerbiedigen en gehoorzamen dan ook slechts in zooverre de bevelen der Regeering, als deze door een genoegzame macht kunnen worden ondersteund. Een uitzondering ten aanzien hiervan maken de radja's van Koepang, Tabeno, Vonai, Amaäbi, Sonabait kitjil en Amvoeang.

Een gemoedelijke erkenning van het Nederlandsch oppergezag is daarenboven geheel in strijd met den trotschen, prikkelbaren aard van vele der onbeschaafde, ruwe, zich zelf overschattende vorsten van Timor, die geen macht boven zich dulden, wanneer

1) Twee mijner voorgangers, de residenten Hazaardt en Baron van Lijnden werden na beboet te zijn uit de binnenlanden verjaagd. Mijn opvolger Sikman trof een gelijk lot. Het was derhalve iets ongehoords dat ik in September 1879 de reis door het binnenland tot aan de Portugeesche grenzen maakte zonder gemolesteerd te worden. Integendeel de woeste koppennellende hoofden namen van mij afscheid met tranen in de oogen.

zij niet door vrees of door kracht van wapenen daartoe gedwongen worden. In vroegere jaren oefende het aanwezen van een militaire bezetting te Koepang nog een zekeren invloed uit ten goede, en strekte ten steun van sommige der welgezinde hoofden. Later, na de intrekking daarvan, is alle ontzag en vrees, — het laatste het eenig onfeilbaar middel om ruwe volken in bedwang te houden — voor het Nederlandsch-Indisch Gouvernement van lieverlede verdwenen. Zeker is het, dat het na die intrekking, zoowel uit hun honende gesprekken, als door hun onbeschaamde handelingen, waaromtrent tal van feiten ter bevestiging kan worden aangevoerd, voldoende is gebleken, dat de in de binnenlanden van Timor aanwezige vorsten en hoofden er zich weinig meer om bekreunen, de verstandhouding tot den te Koepang gevestigden vertegenwoordiger der Regeering te verbeteren.

De intrekking in 1869 van het garnizoen te Timor Koepang, dat meer dan twee eeuwen voor den inlander het zichtbaar teeken was van aanzien en macht, is ontegenzeggelijk een treurige politieke misgreep geweest. Het oppergezag en de staatkundige invloed van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement hebben daardoor, niet alleen in het oog van de overmoedige, veeleischende inlandsche vorsten en grooten, die de handelingen van het Europeesch bestuur ieder op zijn wijze uitleggen, maar ook in dat van de Portugeezen, Australiërs en Engelschen een zeer gevoelligen slag gekregen. Vooral is het te betreuren, dat het voorstel tot intrekking van dat garnizoen niet een gevolg was van kalme overwegingen, maar wel van de persoonlijke twisten tusschen het hoofd van Gewestelijk Bestuur en den toenmaligen militairen kommandant. In Midden-Timor, in het Amvoeangsche en elders, worden de meeste onder de souvereiniteit van Nederland staande hoofden, door de onderdanen van de aangrenzende vazalstaten van Portugal bij herhaling in gesprekken openlijk bespot, vanwege de vermeende machteloosheid en verzwakking van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement; een bespotting, welke bitterheid en minachting veroorzaakt, den overmoed der hoofden prikkelt en zeer zeker niet geschikt is, om een goede gezindheid aan te kweeken ¹⁾.

1) De militaire bezetting werd later weder aan Koepang teruggegeven. Na mijn reis in 1879 kwamen deputaties van meer dan zes onder het bestuur van Portugal staande radja's, o. a. Kowa, den Posthouder van Atapoepoe vragen om onder mijn (d. w. z. Nederlandsch) gezag te komen.

De hiervoren beschreven toestanden in aanmerking nemende, kan men moeilijk verwachten, dat er in de verschillende landschappen van Timors binnenlanden orde en rust zullen heerschen. Dit is ook trouwens geenszins het geval. Ofschoon tegen het Nederlandsch gezag in de laatste jaren geen gewelddadigheden gepleegd zijn, om reden de hoofden van Gewestelijk Bestuur stille en machteloze toeschouwers bleven, verkeert de bevolking, met uitzondering van de omstreken der hoofdplaats Koepang, overal in meerdere of mindere spanning tegenover elkander, tengevolge van een tal, sedert jaren hangende quaestiën. In Midden-Timor zijn de reeds lang heerschende twisten en harrewarrerijen tusschen Vehalarang en Naitimoe nog niet beëindigd. In het landschap Takaip werd de rust sedert het vorig jaar opnieuw verstoord door de partijen, die niet eensgezind waren in de keuze van den opvolger van den beruchten Bakikooi. Tengevolge van zeeroof stonden de Oesis van Tabelak en Oimatan meer dan vijf jaren op voet van oorlog tegenover elkander. De Tamoekoeng, of het kamponghoofd van Nainatoen, voerde meer dan twee jaren lang strijd tegen den Tamoekoeng van Matamasa naar aanleiding van grensgeschillen. De oorlogen tusschen de oudsten van Besana en Nawogasa, tusschen Eboni en Ambenoe, zoomede tusschen Amvoeang en Takaip, alle tengevolge van menschenroof ontstaan, zijn na meer dan acht jaren nog niet geëindigd. In de laatste jaren zijn volgens verkregen inlichtingen, in genoemde oorlogen, dus op het eiland Timor alleen, jaarlijks meer dan twee honderd personen op schandelijke wijze in hinderlaag doodgeschoten, waarna hun de kop werd afgeslagen; daargelaten de honderdtallen die als *soewanggi's* of toovenaars bij ziekte der vorsten of hun bloedverwanten, dan wel bij kwade droomen of andere voortekenen, op last der radja's omgebracht werden.

Onder de onbeschaafde ruwe volksstammen van Soemba, Flores of Poelau Boenga, de Solor- en Alor-eilanden liet de toestand eveneens nog veel te wenschen over. Tusschen de oorspronkelijke stammen, die de binnenlanden bewonen, en de strandvolkeren, heerschen voortdurende spanning en oncenigheid, omdat laatstgenoemden zich ten doel gesteld hebben, de oorspronkelijke bewoners ten onder te brengen; daartoe maar al te vaak den naam van het Europeesch bestuur, de *kompania*, misbruikende. Voor zoover zulks bekend is, zijn de bergbewoners, ofschoon zeer bijgeloovig en wantrouwend, van een zachte goedgeaardheid.

Door hun oudsten bestuurd, beoefenen zij den landbouw en leven onderling in vrede en rust. Eenvoudig van zeden, gelijk alle weinig ontwikkelde volken, wonen zij onder een patriarchaal bewind, bij voorkeur afgezonderd in kleine gehuchten. Hun godsdienst, bestaande in een gelatene berusting in hoogere machten, zijnde de geesten der voorvaderen, oefent in het maatschappelijk leven een grooten invloed uit.

De rustige samenwerking der bergvolkeren onderling wordt evenwel gedurig gestoord. Op Soemba en Flores, waar de oorspronkelijke bevolking geen vuurwapenen bezit, hebben de Endoneezen van lieverlede hun invloed doen gevoelen. Het welzijn des volks en der hoofden in strijd met hun begrippen en belangen zijnde, maken zij naar gelang van omstandigheden zich meester van de bergbewoners, om hen als slaven uit te voeren, en op Soembawa of Lombok te verkoopen. Deze menschenroof gaat voortdurend met koppensnellerij en met de verwoesting van de kampongs gepaard. Op de Solor- en Alor-eilanden onthouden de strandbewoners zich weliswaar van dagelijksche vexatiën, omdat de bergvolken hen in aantal verre overtreffen, doch wanneer de gelegenheid hiertoe gunstig is, oefenen zij steeds een nadeelige pressie uit, met dit gevolg dat de bergvolken herhaalde malen, tot het uiterste gebracht, zich verzetten. Om hun zoogenaamd gezag alsdan te handhaven wordt in zulk een verzet de aanleiding gevonden, om met vergunning van het Europeesch bestuur elders hulptroepen aan te werven en deze onafhankelijke stammen op een gewelddadige barbaarsche wijze ten onder te brengen, gelijk zulks laatstelijk in 1875 op het eiland Andenara nog plaats greep. De ongunstige eigenschappen der strandvolkeren, zijnde voornamelijk vreemde indringers, Boegineezen, Mangkasaren en Baliërs, voorts afstammelingen van het gespuis dat zich vroeger met zeerooverij onledig hield, zijn oorzaken van wanorde en van het maatschappelijk en politiek verval der bergvolkeren, bij wie alle voorwaarden aanwezig zijn, om onder een goede, verstandige leiding door eigen inspanning tot ontwikkeling te geraken. Zoolang deze volkeren echter aan hun lot worden overgelaten, namelijk aan de onderdrukking en geweldenarijen der strandbewoners, is het niet mogelijk, dat zij tot economische zelfstandigheid komen, om reden zij, zonder impulsieve leiding, machteloos zijn.

De Radja van Tamboeloewoka op het eiland Soemba, Oemboe Siwa heeft in de maand Maart van het loopend jaar, tien personen doen ombrengen, ten einde hun bezittingen zich toe te eigenen. In de maand April daaraanvolgende heeft de Endeneesche gelukzoeker Atanipi, die te Patoen zijn verblijf houdt, in het gebied van Tamboeloewoka een strooptocht ondernomen waarbij hij zeventig paarden, honderd karbouwen en zeventig menschen heeft buit gemaakt. Ongeveer gelijktijdig liet de Radja van Batoepele een man met zijn vrouw en volwassen zoon ter dood brengen, omdat zij gereclameerd hadden, dat door hun radja twee kinderen, meisjes uit dat gezin, aan de Endeneezen verkocht waren. De Radja van Delapaligoe liet, in de maand Juni, negentien personen als verzoeningsoffer, op het graf zijner moeder ter dood brengen. De Radja van Djerik liet verscheidene malen kinderen rooven, om aan de Endeneezen te verkoopen. De op het eiland Soemba vanwege hunne gewelddadigheden meest gevreesde radja's zijn Oemboe Siwa, van het landschap Tamboeloewoka, Oemboe Dako, van het landschap Lakoka en Oemboe Toenggoe van het landschap Lewa.

Veiligheid van personen en goederen bestaat, behalve op de hoofdplaats Koepang, in meerdere of mindere mate nog op de plaatsen waar civiele gezaghebbers en posthouders resideeren, met name te Babaoe, te Pariti, te Larantoeka en op de eilanden Rote en Sawoe. Overal elders, vooral in de binnenlanden van Timor, Soemba, Flores, Solor en Alor, is het onveilig, zelfs voor ambtenaren of personen die met het Gouvernement in betrekking staan. Aan den door het vorig hoofd van Gewestelijk Bestuur naar Amanoebang afgevaardigden zendeling, werden, tijdens zijn aanwezigheid aldaar, zeven paarden ontstolen. Op Soemba is het ontstelen van politiepaarden geen ongewoon verschijnsel. Op het tegenwoordig standpunt van maatschappelijke en zedelijke ontwikkeling werkt de zucht, om in naburige landschappen menschenroof te plegen en koppen te snellen, of om met ruw geweld en sluwheid eens anders goed zich toe te eigenen, onder de betrokken bevolking van de residentie Timor met zulk een kracht, dat veiligheid van personen en eigendommen ten eenemale ontbreekt.

De handhaving van veiligheid in de residentie Timor is een volstrekte onmogelijkheid, onder de onbeschaafde, ruwe, hebzuch-

tige vorsten en onder de roof- en plunderzieke bevolking, waarover het slechte bestuur dier vorsten geen gezag kan doen gelden. Vooral is dit niet mogelijk in de woeste zeer bevolkte bergstreken, waar moeilijk te begane bergpaden alle aanraking met de bevolking belemmeren, waar sluipmoordenaars in aanzien en eere staan, en waar, uit gemis van rationeele leiding en de niet-naleving van het bepaalde in het contract van J. A. Paravicini van 9 Juni 1756, alle hulpmiddelen gemist worden, om met klem de rust en orde te bewaren.

Op de hoofdplaats Koepang zijn de middelen tot handhaving der veiligheid genoegzaam, en ondervond de bedeeing des rechts geen belemmering. In de binnenlanden van Timor en op de overige eilanden, uitgezonderd Rote, worden geen pogingen aangewend om de veiligheid van personen en goederen te verzekeren. Als maatregel van veiligheid wordt weliswaar de bloedwraak zelfs honderd jaren daarna toegepast, doch om bloedwraak te voorkomen, vermijden de in het donker rondsluipende koppensnelers elk open gevecht. De oorspronkelijke bevolking, aan de jurisdictie harer ruwe, barbaarsche vorsten en hoofden onderworpen, wordt, ten einde de hebzucht der rechters te bevredigen, door oplegging van hooge boeten geëxploiteerd. De straffen, door de vorsten en hoofden opgelegd, zijn buitengewoon hoog en leiden meestal tot volslagen ondergang van den veroordeelde en van zijn bloedverwanten. De hooge boeten niet kunnende betalen, vervallen de schuldigen niet zelden tot slavernij. Ook gebeurt het meermalen, dat de betrokken rechters, in dronkenschap verkeerende, de schuldigen zonder nader onderzoek laten dooden, ten einde hun bezittingen onder elkander te kunnen verdeelen.

De hoofden en bevolking van de residentie Timor en Onderhoorigheden staan, gelijk bekend is, niet onder ons rechtstreeksch bestuur. Het recht van souvereiniteit van het Gouvernement van Nederlandsch-Indië over de verschillende eilanden steunde alleen op het hiervoren bedoeld contract, door den Commissaris J. A. Paravicini met de verschillende vorsten en hoofden als bondgenooten en goede vrienden aangegaan, en op later geslotene tractaten. De verhouding werd na 1867 geregeld door een akte van bevestiging, waarbij de door de bevolking gekozen vorsten en tweede hoofden of *faitors* het Gouvernement als Opperheer erkennen en het gehoorzaamheid beloven. Hun overmoed en min-

achting jegens het Europeesch gezag is volgens dezerzijds verkregen inlichtingen eerst in de laatste tien jaren toegenomen, nadat een hoofd van Gewestelijk Bestuur hun heeft doen begrijpelijk maken, dat zij noch onderdanen, noch bondgenooten, maar onafhankelijke vorsten zijn.

Bij verscheiden vorsten, vooral van Midden-Timor, is de invloed van het Nederlandsch gezag zeer gering, niet alleen wegens het feit dat sedert lang weinig of geen betrekking met hen is onderhouden, maar ook doordien de onrustige onderdanen der Portugeesche vazalstaten, met name Kowa, Lamakitoe en Oëkoesi, na de intrekking van het garnizoen te Timor Koepang blijkbaar alle pogingen in het werk stellen, om die vorsten in het geheim meer en meer van de Nederlandsche Regeering afkeerig te maken. Als een gevolg van de minder krachtadige handelingen van het Gouvernement, dat op Timor Koepang veel minder middelen bezit om zich te doen gelden, dan de Portugeezen op Timor Deli, schijnen de vorsten van Midden-Timor zich als geheel onafhankelijk te beschouwen en het Nederlandsche gezag niet meer boven zich te erkennen. Door het gemis van een geschikt vaartuig ¹⁾ om ontzag in te boezemen, bij onverhoopte noodzakelijkheid hulp te bieden, het hoofd van bestuur in de gelegenheid te stellen om de verschillende deelen dezer uitgestrekte residentie te bezoeken en zich zooveel mogelijk met de vorsten in aanraking te stellen, geschillen te beslissen, rustverstoringen te voorkomen en den slavenhandel te beteugelen, kan eveneens moeilijk paal en perk worden gesteld aan de ongerechtigheden, op het eiland Soemba en elders gepleegd.

Ten aanzien der slavernij nog het een en ander ten slotte.

Vermits de afschaffing van slavernij en menschenhandel geheel in strijd moet worden geacht, zoowel met de overoude instellingen des lands, als met de tegenwoordige belangen der hoofden en bevolking, werd in die richting op de eilanden Timor, Soemba, Flores, Solor en Alor in 1878 slechts weinig verbetering bespeurd.

Op het eiland Timor was het voorheen een vaste gewoonte, dat de krijgsgevangenen, de tovenaars en tooverheksen, of zoo-

1) Thans is een gouvernementsstoomer ter beschikking van den Resident gesteld.

genaamde *soewanggi's*, voorts zij die hun schulden niet konden betalen of die gestolen hadden, bij wijze van comutatie van de doodstraf, levenslang tot den slavenstand vervielen. In de laatste jaren werden daarenboven strooptochten georganiseerd, met het doel om in de naburige landschappen vrouwen en kinderen te erlangen, welke tot vermeerdering van den rijkdom der roofgevoeten weder in andere landschappen verkocht worden. Uitgezonderd in de landschappen Koepang, Vonai, Tabeno, Amaäbi, Amarasi en Sonabait kitjil, alwaar slechts kroonslaven aanwezig zijn, de zoogenaamde *leksaän*, wier herkomst niet meer op te sporen is en die onbeloonde diensten aan de radja's, faitors en tamoekeongs praesteeren moeten, treft men in alle landschappen particuliere slaven aan. Hun aantal is tengevolge der zoogenaamde oorlogen jaarlijks toenemende. Niettegenstaande door den Resident Ecoma Verstege overal bekend is gemaakt, dat alle slaven, die zich bij het Europeesch bestuur aanmeldden, vrijgesteld zouden worden, hebben in den loop van 1878 slechts vijf personen, twee te Atapoepoe en drie te Amboegaga, van dat voorrecht gebruik gemaakt. Anderen meldden zich niet aan, uit vrees van, in de kampong terugkomende, vermoord te zullen worden. In de veronderstelling dat zij schadevergoeding zouden verkrijgen, hebben in 1877 verscheiden slavenbezitters, voornamelijk Chineezen, te Atapoepoe aangifte van het aanwezig aantal gedaan, doch toen de bedoelde slaven zonder schadeloosstelling de vrijheid erlangden, zijn zij terstond bij hun vorige meesters teruggekeerd, en zijn dezen niet meer bereid, opening van zaken te geven. De slavenhouders blijven thans meer dan voorheen op hun hoede, om geen geheimen te openbaren. De door de Chineezen te Timor Deli en elders gekochte Beloesche slaven verrichten als zoogenaamde huisgenooten te Atapoepoe en Timor Koepang allerlei arbeid. Bij onderzoek ontkennen de slaven zelf, dat zij geroofd en verkocht zijn.

Op Soemba en Flores, op de Solor- en Alor-eilanden worden in meerdere en mindere mate op groote schaal menschenroof en slavenhandel gedreven. Door de Endeneesche indringers opgezet, voerden de Soembaneesche radja's voortdurend binnenlandsche oorlogen, met rooftochten gepaard, om slaven voor den uitvoer naar Lombok en Soembawa te verkrijgen. De Endeneesche gelukzoeker Atanipi roofde in April van dit jaar nog zeventig personen in het rijk van Tamboeluwoka. Op Zuid-Flores gingen zij

op dezelfde wijze te werk in de landschappen Keo, Roka, Langga, Orokaro en Olibari, terwijl in het gebied van Manggarai voor eigen rekening door Endeneezen ook slavenjachten gehouden worden. Op het gebied van Larantoeke, op de Solor- en Alor-eilanden treft men vier soorten van slaven aan, namelijk erfslaven, in den oorlog gevangen genomen personen, personen die zich aan diefstal hebben schuldig gemaakt en zij die wegens schuld in slavernij worden gehouden. Krijgsgevangenen kunnen evenwel door hun bloedverwanten vrijgekocht worden. Het behoort ook niet tot de zeldzaamheden, dat op Larantoeke mannen hun vrouwen en ouders hun kinderen aan de meestbiedenden verkoopen. Het aantal der op Soemba, Flores, Solor en Alor aanwezige slaven is zelfs bij benadering niet op te geven.

Uitvoer van slaven heeft op het eiland Timor niet plaats, evenmin op Soemba, Flores, Solor en Alor, althans niet uit die streken, die niet al te ver van den zetel van het bestuur te Kabaniroe, Amboegaga, Posto, Trong en Alor besar, verwijderd zijn. Het valt echter zeer te betwijfelen, of die uitvoer niet geschiedt op de zuid- en de westkust van Soemba, op de zuidkust van Flores, tusschen Tandjong Keo en Nangaloeloe, op de noordkust van Flores te Gliting en Bolong bolong alwaar vele Boegineesche en Mangkasaarsche uitgewekenen gevestigd zijn, voorts op de noordkust van de eilanden Andenara, Kawela, Pandai en Alor door Mangkasaren en Boetonneezen. Voor zoover kan worden nagegaan zijn de slavenexporten uit de baai van Ende door de stationneering van een gewapende boot te Amboegaga in den loop van dit jaar achterwege gebleven, inzonderheid tengevolge van de tuchtiging van Maenoera, een der beruchte uitvoerplaatsen van slaven.

Vervoer van slaven van het eene landschap naar het andere duurt op Timor, Flores, Soemba, Solor en Alor nog ongehinderd voort. In de maand April van dit jaar werd o. a. een slaven-transport van Beloe (Midden-Timor) naar Amvoeang gezonden, bestaande uit geroofde jongens en meisjes.

Met uitzondering van Rote en Sawoe, alwaar geen slaven bestaan, is het slavenstelsel overal op de Timorsche eilanden in de inlandsche maatschappij diep geworteld. Een bloote, telken maal herhaalde, verklaring aan de ruwe onbeschaafde vorsten en

hoofden, dat het Nederlandsch gezag tegen de slavernij is, is niet voldoende om het kwaad uit te roeien. In 1877 zijn door den toenmaligen Resident contracten gesloten met de verschillende radja's en hoofden van Solor en Alor, waarbij die hoofden zich verbonden te zullen zorgen, dat er geen slaven meer gehouden zouden worden en dat pandelingen, zoo zij niet binnen den tijd van zes maanden na de ondertekening van het contract ter registratie werden aangegeven, eveneens vrij zouden zijn. Voor die registratie is zes maanden tijd gelaten, doch dewijl niemand zich daartoe bij het bestuur heeft aangemeld, is sedert dien ook het pandelingschap opgeheven. Van Alor werd het bericht vernomen dat er slaven door Mangkasaren uitgevoerd werden. De sluiting van het bewuste contract heeft alzoo niets uitgewerkt; de toestand is volkomen onveranderd gebleven.

In dezen vicieusen staat van zaken, meer speciaal op Timor en Soemba, is met het tractaat van Paravicini van 1756 in de hand, met kalmte en beleid, zonder kostbare militaire operatiën verbetering te brengen, maar in de eerste plaats behoort de Nederlandsch-Indische Regeering haar sedert de laatste jaren verloren aanzien te herwinnen en te breken met het ongelukkige stelsel van toegevendheid, dat door de vorsten en volken in deze residentie als een bewijs van zwakheid wordt aangemerkt en bespot. De vrees voor onnutte uitgaven is ongegrond. De uitgaven ter handhaving van een rationeel beheer zullen ruimschoots worden gedekt, want zonder bezwaar kan de residentie Timor een belasting van een ton gouds 'sjaars opbrengen. Maar uit onkunde met den waren stand van zaken — het lichtste verwijt dat men het Nederlandsch-Indisch bestuur kan doen — volgt de Regeering liever den ouden traditioneelen sleur.

Het vorenstaande werd in December 1878 ter neder gesteld, om duidelijk te maken, dat ons prestige in de residentie Timor tot nul was gereduceerd en dat het hoog tijd was, ten aanzien van die residentie een ander stelsel van bestuur te volgen, om niet gelijk tot dusverre het geval was, brutale aanmatiging van de zijde der hoofden zich te laten welgevallen en indirect mede te werken tot de instandhouding van ongerechtigheden als menschenroof, slavenhandel en koppensnellerij.

Met uitzondering van de terugplaatsing van het garnizoen en het stationneeren van een gouvernementsstoomer is tot op heden

in den toestand van Timor en Onderhoorigheden geen verbetering gekomen.

Intusschen is een verandering urgent. Atjeh mag evenmin hier in den weg treden als elders, waar invoering van verbeteringen in het belang der menschheid gebiedend is. Verklaart men Atjeh den oorlog alléén vanwege den aldaar gepleegden menschenroof en slavenhandel, dan moet men consequent zijn en ook iets aan de residentie Timor doen. Wat zal men van den geneesheer zeggen die een stinkende wond aan den voet laat voortwoekeren, alléén omdat een abces op het aangezicht nog niet genezen is? Welk verstandig bouwkundige laat het achtergedeelte van een gebouw stelselmatig tot puin ineensstorten, alléén omdat hij nog bezig is een der voordeuren te bepleisteren? —